

Sergi Pàmies

«Idatzi baino egin ezin daitezkeen gauzak idazteko borondatea dut»

Sergi Pàmies aurkituko dugu, zalantza gutxi, gaurko idazle katalanen top five zerrendan. Ipuingilea besteren gainera, *Limoi bat jaten* baduzu imintziorik egin gabe bildumak eman zion sona. Euskaraz atera berri du orain, Gerardo Markuletaren itzulpenean, Txalaparta argitaletxeak.

ARITZ GALARRAGA

Argazkiak: Núria Juan i Serrahima

Euskarari ekarri diote *Limoi bat*. Aberastuko zara orain.

Aberastearena, nola esan, beste bizitza baterako utziko dugu. Gaztelaniaren kasua kenduta, helburua da goxo hartuko zaituen etxe bat aurkitzea, konplizitate moduko bat sortzea editorearekin, ea zer pasatzen den, mundura pixka bat irekitzea. Eta hartu nautenak ere gustura egotea. Adibidez, frantsesera dena itzuli didate, desastre joan izan balitz bigarrena ere ez zuten egingo. Eta gero itzulpena da Errege Magoei idatzitako eskutitza bezalakoa: zerk egingo lizuke ilusioa? Bada euskarara itzultzeak. Faltan nuen.

Eta *Limoi bat* behar zuen, noski.

Oihartzun handiena berak izan du, nazioartean-eta. Fenomeno moduko bat izan da nire ibilbidean. Ez du inolako proportziorik gordetzen besteekin, berehala ikusi zen: aurreko lanen ondoren, banekien liburu batekin zer gertatzen zen gutxi gorabehera, eta honek ez zuen zerikusirik izan. Momentua izango zen, titulua, pertzepzioa. Auskalo. Azken libururekin atzera bueltatu naiz normaltasunera.

Literarioki zure libururik onena da, itzulitakoa?

Ez dakit, uste dut jarraikortasun bat dagoela azken hiru lanetan. Ez dizut esango trilogia direnik, baina urte batzuei lotuta doaz liburuok, arduraren urteak, depurazio formala

dute ezaugarri, emozionala. Jada ez dut idazten gustatzen zaidalako, behar dudalako baizik. Idaztea gustatzen zaidan gutzia ateratzen dut egunkarietako kolaborazioetan; beraz, hemen jartzen naizenean ia poetaren motibazioa dudala esango nuke.

Poesiarekiko gerturatze hori, besterik ez bada maila kontzeptualean, ikus daiteke generoaren trataeran: ekonomia, deskripzioa baino sugestioa; ez dakit beharrak eramanda iritsi zaren edo ibilbide baten depurazioa ote den.

Bietatik izango du. Baina beharraz gain, bestelakoak prentsan atera ondoren, geratzen zaidan bakarra eremu intimoa da. Eta alde horretatik bai gerturatuko litzatekeela poesiara. Eta gero bada borondate bat, aurrez pentsatua, idatzi baino egin ezin daitezkeen gauzak idaztekoa. Istorio batekin filma egin badaiteke, edo abesti bat, bazter

"Literatura sufritzen ari bada, espezializa gaitzen beste formatuek eman ezin dezaketena emanez"

uzten dut. Literatura sufritzen ari bada, espezializa gaitzen beste formatuek eman ezin dezaketena emanez. Eta horrek indirektoki eramaten gaitu berriz intimitatera eta emoziora, zail direnak esplikatzen irudi bitartez, adibidez.

Hori da, beraz, literaturak ibili beharreko bidea?

Une hauetan bai. Nobelagilea banintz arduratuta nengoke: oraingo nobelarik onenak tele-sailetan daude. Nobela koral bat egitea da egin nahi izatea etxe bat arkitekto bikainak egon diren auzo batean. Beste erritmo

batzuetara ohituak gaude eta ipuina egokitzen da jendearen behar emozionalera: formatu labur eta popularra da, erraza eramaten, kontsumitzen, berrirakurtzen, irakurleari denbora gehiegi ez dio exijitzen, bai aldiz emozioaren zentzuan. Korrikaldi labur bat maratoiaren aldean. Intentsitate hori.

Aldiz garraio publikoan denak dira nobelak, zenbat eta lodiagoak hobe.

Egia da, baina oraindik anakroniko puntu bat ez duen arren, iruditzen zait laster izan dezakeela. Trantsizio momentu batean gaude, zer izango den ez dakigun garai baten atarian. Dena den, aukeraketa pertsonala da nirea. Batetik beharra eta bestetik aukeraketa bat, posizio bat, ez proselitista, partikularra baizik.

Gero gertatzen da hizkuntza ez hegemonikotako literaturetan, genero apalagoek presentzia handiagoa izan ohi dutela. Ipuina, katalanez, ez soilik ez dago estigmatizatua, ale onak eman ditu gainera.

Bai, baina hemen ez dut ikusten katalanaren partikulartasun baten ondorio gisa, ezpada industria batena eta tradizio batena. Hemen bazen tradizioa eta momentu egokian berreskuratzeko borondatea izan zen. Kulturalki balioetsia izan da ipuin laburra. Pere Calders, Mercè Rodoreda... izan ditugu. Eta gero dago, eta hau kosta egiten da sarri esaten, arrakasta, idazle konkretu batena: Quim Monzó. Eta norbaitek arrakasta badu berehala sentsibilizatzen dira editoreak eta idazleak, eta irakurleak, eta sinesten dute posible dela.

Monzó aipatu duzu eta, haren karga nabaritu izan duzu inoiz?

Horrek niretzat arazo bat izan behar duenaren pertzepzioa nabaritu dut lehen egunetik. Baina arazoa besteentzat izan da, nik zortea izan dut. Besteren gainetik laguna da, eta neurekoiago, aukera paregabea izan dut ikas-

Quim Monzóri buruz: "Besteren gainetik laguna da, eta neurekoiago, aukera paregabea izan dut ikasteko, komunikazio zuzena izan dut maisu batekin, maisutasun irizpideak ezarri gabe, kide gisa".

teko, komunikazio zuzena izan dut maisu batekin, maisutasun irizpideak ezarri gabe, kide gisa. Solaskide, laguntza, konfrontazio elementu modura batzuetan. Beraz, ez itzal, ez luze. Gainera gugatik borrokatu behar izan du, eta atzetik etorri garenok baliatu ditugu bere arrakastak irekitako bideak.

Literatura egiteko duzun moduari helduz, ipuinetan ematen duzun giroa oso da eszeptikoa, etorkizunean fede berezirik gabea, galdua. Akaso giroa horrelakoxea delako.

Ez dut uste horrelakoa denik, baina nik horrela ikusten dut.

Are, horren exajerazioa badago, gustu ia patologikoa psikologia eszeptikoarekiko. Ez akaso depresioaren estetika, baina ia, hobeki funtzionatzen dut perspektiba negatibotik, positibotik baino. Beraz saiatzen naiz kokatzen estridentzia triunfalistik ez den eremu literarioetan, ez optimista, ez arranditsu. Musikan onartua dago musikari batek musika tristea egitea, eta ez da derrigor pentsatzen tipoa depresioa denik. Eta azken liburuek doinu hori dute, nolabaiteko malenkonia existentziala, gauzak irauengo ez dutenaren aire bat, dezepzio puska bat; ironia amiñi bat eta bitalitate handiarekin konbinatuta, noski.

Ez da beraz garai baten haztapena, ideia handiak atzean utzi dituen garai batena.

Azken liburuan presentego dago ideia handien joanak sortutako dezepzioa, hiruzpalau ipuin autobiografikoago daude. Baina hori katalogoko beste dezepzio bat gehiago litzateke. Gehien interesatu zaidan dezepzioa maitasunarena izan da. Bigarren bat familia-rena. Eta gero hitz handien dezepzioa, baina ez derrigor hitz ideologikoa. Adibidez, nire etsairik handienetakoa da maitasunaren sakralizazioa, maitasuna produktu akastuna denean –etxe tresna elektrikoa balitz, dirua itzuli beharko ligukete–. Eta gauzak sakralizatzeke sistema bera ere bai. Baina ez naiz abiatzen lilura desegin batetik: geure belaualdia ez da ilusionatuta ere egon. Bide batez abantaila izan dena.

Hitzen gezurra desmuntatzen duen literatura bat, gezurra elikatzen duen beste baten aldean, hortaz?

Baina niri molestatzen dit gauzak seinalatzen dituen tipoaren figura horrek. Ezagutu dut jende zoriotsua, asuntua ondo atera uste zaiona. Ez didate inbidia berezirik sortzen, egia da, baina ez zaizkit iruzurtiak iruditzen. Sarri esaten dute gizaki modernoaren gaineko erreflexioa egiten dudala, kritiketaren ira-

kurtzen duzu. Akaso urrutiegi doaz, edo, bestela, zuk kontrolatzen ez duzun testuen zati horrekin du zerikusia. Edozein kasutan ez da bilatua. El Corte Inglésa sekula ikusi ez duen bat txundituta geratuko da lehen solairuan; esan beste zazpi gehiago daudela. Nik ez ditut kontrolatzen zazpi solairu horiek, lehenarekin nahikoa. Baina idazten dudanak zazpi solairu gehiago eragiten baditu, edo bi lurrazpiko, hobeki, ezin da kontrolatu.

Gaiak bai kontrolatzen dituzu, ez baitira literaturako gai handiak.

Hemen bai dagoela diskurtso bat, apustu bat, nahitaez literarioa, idazle handiek nahi ez duten materiala erabiltzekoa. Huskeriaren aldeko apustua, beraz. Idazle handiek diote esku bete gai baino ez dagoela literaturaren historian. Niri aldiz gustatzen zait espezifikoki literario ez diren gauzeekin lan egitea. Zerikusia du neure bizimoduarekin, bizimodu bizia banu bestela idatziko nuke, baina nahita daukat normala.

Ezkor puntua dute ipuinek; baikorragoa da idazlea.

Baikorragoa naiz, bai, ezkor beharko nukeen gaietan ere. Giroa halakoa denez, kontraesan-espirituak hartzen du pisu gehiago. Adibidez, beti ikusi izan dut literatura katalana nahiko ondo. Sarietan zentratua dago, ados. Eta Espainia ez? Influentzia izan eta inposatu nahi den jauntxo talde bat dago. Eta Frantzia? Zerk pentsarazten dit ez gaudela hain gaizki? Liburu denda batera sartzeak eta orain 30 urteko egoerarekin konparatzeak. Esfortzua jada ez da militantziakoa, industrial da; akatsak harreman handiagoa du zabarkeriarekin, pertzepzio ideologikorekin baino. Kexaren diskurtsoak, beraz, zehatzagoa beharko luke kasuon. ■

“Saiatzen naiz kokatzen estridentzia triunfalistik ez den eremu literarioetan, ez optimista, ez arranditsu”

ogiaren egia

Zatoz eta ezagutu garai batean egiten ziren ogiak, lehengo osagai eta teknikekin

Galparsoro OKINDEGIA

Antzinako ogiaren kabia bihurtu baitugu denda zahar berria

Kale Nagusia 6 (Alde Zaharra) - DONOSTIA - Tel.: 943 421 074